

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Miloslav A. Valouch

Z úvodního proslovu místopředsedy s. M. Valoucha

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 10 (1965), No. 1, 1--3

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137147>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1965

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Toto číslo je věnováno

**VÝROČNÍ KONFERENCI ČESKOSLOVENSKÝCH FYZIKŮ
V OLOMOUCI
SRPEN 1964**

Z ÚVODNÍHO PROSLOVU MÍSTOPŘEDSEDY S. M. VALOUCHA

Po zahájení konference předsedou přípravného výboru s. B. HAVELKOU, který též uvítal přítomné účastníky a hosty, přednesl úvodní slovo s. M. VALOUCH, místopředseda ústředního výboru JČMF.

Po tlumočení pozdravu ústředního výboru JČMF účastníkům konference vysvětlil nejprve, za jakým účelem byla výroční konference čs. fyziků uspořádána.

Je vžitým a užitečným zvykem, že se odborníci jednoho společného oboru občasně scházejí, aby se poradili o věcech svého oboru a informovali se o jeho aktuálních problémech a dosažených výsledcích. Vedle čistě odborných problémů bývají též někdy předmětem jednání otázky širší, které se např. týkají organizace práce v oboru, stavovské záležitosti apod. To měl na mysli ústřední výbor JČMF, když se rozhodl dát příležitost československým fyzikům včetně učitelů fyziky ze škol všech druhů a stupňů, aby se sešli na této konferenci.

Poslední celostátní setkání fyziků se uskutečnilo na podzim roku 1957, kdy se konal I. sjezd československých fyziků v Praze. Byla to velká vědecká konference se zahraniční účastí, jejíž jednání bylo organizováno v řadě odborných sekcí, z nichž jednou byla též sekce pedagogická.

Před druhou světovou válkou se českoslovenští fyzikové scházeli v několikaletých intervalech v rámci velmi širokých sjezdů československých přírodovědců a lékařů, na nichž jednali hlavně o vědeckých výsledcích v jedné ze sekcí sjezdu. Z dávnější historie JČMF, kterou jsme si připomněli při jejím stoletém výročí před dvěma roky, je známo, že organizovala již brzy po svém založení společné sjezdy matematiků a fyziků, na jejichž programu byly jak otázky vědecké, tak i tradičně problémy vyučování těmto vědám.

Zmíněný sjezd v roce 1957, který uspořádala Československá akademie věd v součinnosti s JČMF, byl tedy skutečně prvním celostátním shromážděním, na němž se sešli fyzikové sami. Jeho rozsah byl poměrně značný, jak to odpovídalo rychlému rozvoji vědecké práce ve fyzice po osvobození a zejména po Únoru 1948. V rezoluci I. sjezdu československých fyziků bylo též přijato usnesení, že II. sjezd se má konat po pěti letech.

Ke svolání dalšího sjezdu v uvedené lhůtě však nedošlo. Ukázalo se totiž, že většina vědeckých pracovníků pokládá takové velké konference zabývající se celou fyzikou za méně užitečné pro rozvoj vědecké práce než menší speciální konference a porady projednávající vždy aktuální otázky jednoho z úseků fyziky. ČSAV a JČMF uspořádaly skutečně v uplynulém období některé takové užší fyzikální konference, symposia a pracovní porady namnoze s účastí zahraničních fyziků. Zkušenosti s nimi pak ukázaly, že splnily svůj účel a že přispěly znatelně k podnícení a podpoře rozvoje vědecké práce v příslušných úsecích fyziky u nás.

Takto kladně hodnotily současný stav organizování vědeckých konferencí také orgány JČMF v souvislosti s přípravou plánu konferencí na rok 1964. Současně však zhodnotily jako určitý nedostatek v organizaci našeho vědeckého života okolnost, že se fyzikové vůbec nescházejí společně bez ohledu na své speciální zaměření a různá pracoviště. Zanedbává se tím podpora spolupráce fyziků specializovaných v různých úsecích fyziky, přičemž zkušenosti ukazují, že rozvíjení vzájemných vztahů mezi těmito úseky je velmi užitečné nejen pro rozvoj celé fyziky, ale i pro pokroky v těchto úsecích samotných. Dále se čím dále tím více ukazuje závažnost problému zdokonalování a modernizace vyučování fyzice za účelem zvyšování celkové úrovně vzdělanosti a rozvoje vědy i rychlého praktického využití jejích poznatků. Jeho úspěšné řešení je dnes přímo podmíněno spoluprací fyziků všech zaměření.

Konečně bylo též konstatováno, že vzájemné osobní poznání a neformální společenský styk mezi pracovníky různého zaměření a z různých pracovišť v širokém kolektivu jsou právě v tomto smyslu velmi užitečné.

JČMF se proto rozhodla zorganizovat tuto konferenci hlavně jako pokus o takovou příležitost k setkání československých fyziků, která by měla sloužit uvedeným cílům. Chce také využít této konference pro svůj vnitřní život společnosti jako příležitosti, při níž je možno projednat aktuální potřeby a zájmy našich fyziků, aby je též lépe mohla tlumočit a zastávat jako tradičně uznávaný společenský činitel v našem kulturním a politickém životě.

V souvislosti s tímto rozhodnutím bylo třeba také uvážit, jaký charakter má mít tato konference, neboť možnosti jsou různé, jak ukazují příklady takových konferencí nebo sjezdů, které jsou pořádány sesterskými společnostmi v blízkých zemích. Jsou tam zastoupeny různé varianty od téměř výlučně vědeckých konferencí se spoustou původních vědeckých sdělení v sekcích a se zahraniční účastí, jako je tomu např. v Polsku, až po čistě domácí konference, v jejichž programu jsou hlavně souborné informativní referáty podávající přehled stavu a perspektiv některých vybraných úseků fyziky, což se pěstuje např. v Maďarsku.

Vzhledem k uvedeným názorům na velké celofyzikální konference převážně charakteru vědeckých konferencí bylo rozhodnuto uspořádat celostátní setkání fyziků pokusně ve formě podobné uvedenému maďarskému pojetí. Název výroční konference byl volen proto, aby se vyjádřilo, že právě nejde o vědecký sjezd, i když se ukázalo, že takové konference se třeba nebudou pořádát každoročně.

Jak je patrné z programu, bylo pro tuto konferenci vybráno několik souborných

referátů tak, aby informovaly široké fórum vědeckých pracovníků a učitelů o nejnovějších výsledcích vědecké práce a dalších perspektivách úseků fyziky zejména se zřetelem k zaměření vědecké práce v naší zemi. JČMF stála vždy v čele snah o zvyšování úrovně vyučování matematice a fyzice a také v současné době se řada pracovních skupin členů z řad učitelů a vědeckých pracovníků zabývá závažným problémem zásadní modernizace výuky fyziky a připravuje výzkum jeho řešení na vybraných experimentálních školách. Proto byl na program konference zařazen také informativní referát s tímto tématem. Je pamatováno také na možnost seznámení se s fyzikálními pracovišti zdejší přírodovědecké fakulty Palackého university a s Výzkumným ústavem optiky a jemné mechaniky v blízkém Přerově, jakož i s optickou výrobou v tamějším závodu Meopta. Tyto exkurze a společné výlety na blízký Kopeček a vzdálenější Praděd jsou nerozlučnou součástí charakteru konference a mají poskytnout co nejširší možnosti právě potřebnému osobnímu poznání a sblížení mezi fyziky různých pracovních zaměření, mezi vědeckými pracovníky a učiteli, mezi mladšími a staršími.

Konference je tedy pokusem, a proto bude třeba na konci zhodnotit její průběh z uvedených hledisek a vyjádřit v usnesení, co by měla JČMF v tomto směru podnikat v budoucnosti.

Nakonec s. M. Valouch uvedl stručně některé otázky našeho fyzikálního života i života JČMF samé, k nimž by se při této příležitosti mohli a měli účastníci vyjadřovat, a to i neformálně přátelskými rozhovory s přítomnými funkcionáři. Jde např. o otázku postgraduálního školení odborníků a učitelů, zvyšování zájmu o fyziku u mládeže, vyhledávání a péče o nadané žáky se zájmem o fyziku a získávání dalších aktivních členů JČMF ke spolupráci zvláště na modernizaci výuky. Svůj projev ukončil přáním plného zdaru konferenci.

SOUČASNÝ STAV A PERSPEKTIVY FYZIKY ELEMENTÁRNÍCH ČÁSTIC

VÁCLAV VOTRUBA, Praha

Vážení soudruzi,

dostal jsem za úkol podat vám zprávu o současném stavu a perspektivách fyziky tak zvaných elementárních částic. Je to úkol dosti nevděčný, poněvadž jsme právě v době, kdy situace v tomto oboru je nejasná a perspektivy jsou mlhavé, kdy rozhodující experimentální výsledky stále ještě chybějí a jednotná teorie dosud neexistuje. Jsme dokonce v době, kdy mínění teoretiků o tom, jakým směrem vůbec jít a jakých matematických metod používat, se značně rozcházejí a kdy mnozí z nich soudí, že i samotný pojem elementární částice bude nutno z fyzikální teorie vyloučit a že k vybudování skutečně uspokojivé teorie pozorovaných jevů bude nutno provést ve fyzice novou, v tomto století již třetí revoluci. Kromě toho všeho bude obtížné říci v hodinové přednášce cokoliv dostatečně přesně, úplně a srozumitelně.